पृष्ठभूमि:

नेपालको संविधानको धारा ५६ को उपधारा (१) मा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहमा रहने व्यवस्था छ। शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्तबमोजिम राज्यका तीन अङ्ग कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिकामध्ये व्यवस्थापिका एक महत्वपूर्ण अङ्ग हो। कर्णाली प्रदेशमा व्यवस्थापिकीय अङ्गको रूपमा प्रदेश सभा रहेको छ। यसको प्रमुख कार्य संवैधानिक व्यवस्थाबमोजिम प्रदेशमा कानून निर्माण गर्ने हो। यसका अतिरिक्त प्रदेश सरकारलाई जनता र प्रदेश सभाप्रति उत्तरदायी बनाउनु व्यवस्थापिकाको अभिन्न कार्यको रूपमा लिइन्छ। जनताबाट चुनिएर आएका जनप्रतिनिधिहरूको मूल दायित्व कानून निर्माण गर्नु हो भने यसका साथसाथै समाज, जनता र देशको समृद्धिको लागि समेत आवश्यक कार्य गर्नु जनप्रतिनिधिको कर्तव्य मानिन्छ।

प्रदेश सभा:

नेपालको संविधानको धारा १७६ बमोजिम प्रदेश सभाको गठन पहिलो हुने निर्वाचित र समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीबाट निर्वाचित सदस्यबाट हुने प्रावधान छ। संविधानको अनुसूची-४ बमोजिम उल्लेखित १० जिल्ला (सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान, रुकुम (पश्चिम), कालिकोट, जुम्ला, मुगु, हुम्ला र डोल्पा)का पहिलो हुने निर्वाचनबाट निर्वाचित २४ जना र समानुपातिकबाट १६ जना गरी जम्मा ४० जना माननीय सदस्यहरू सम्मिलित यस कर्णाली प्रदेश सभाको गठन भएको छ । जसमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीबाट ३३, नेपाली काँग्रेसबाट ६ र राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीबाट १ जना गरी जम्मा ४० जना माननीय सदस्यहरूको प्रतिनिधित्व रहेको छ।

कर्णाली प्रदेश सभाका सभामुखमा माननीय श्री राजबहादुर शाही, उपसभामुखमा माननीय श्री पुष्पा घर्ती (बिष्ट), प्रदेश सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने प्रमुख राजनीतिक दलको संसदीय दलका नेतामा माननीय श्री महेन्द्र बहादुर शाही, प्रदेश सभामा सत्ता पक्ष दलका प्रमुख सचेतक माननीय श्री गुलाव जंग शाह र सचेतक माननीय श्री सीताकुमारी नेपाली, प्रदेश सभामा प्रमुख विपक्षी दल (नेपाली काँग्रेस)का नेतामा माननीय श्री जीवनबहादुर शाही र सचेतकमा माननीय श्री हिमबहादुर शाही रहनु भएको छ ।प्रदेश सभाको प्रथम अधिवेशनको पहिलो बैठक २०७४ साल माघ २१ गते बसेको थियो।

प्रदेश सभामा दलगत उपस्थिति

दलको नाम	सदस्य संख्या		कुल जम्मा
	प्रत्यक्ष	समानुपातिक	
१.नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	२३	१०	३३
२.नेपाली काँग्रेस	१	५	६
३.राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	०	१	१
जम्मा	२४	१६	४०

प्रदेश सभामा लिङ्गगत उपस्थिति

दलको नाम	सदस्य संख्या		कुल जम्मा
	महिला	पुरुष	
१.नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१०	२३	३३
२.नेपाली काँग्रेस	२	४	६
३.राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१	०	१
जम्मा	१३	२७	४०

प्रदेश सभा सदस्यका लागि योग्यता:

नेपालको संविधानको धारा १७८ बमोजिम प्रदेश सभाको सदस्य हुन चाहिने योग्यताहरु :

(क) नेपाली नागरिक,
(ख) सम्बन्धित प्रदेशको मतदाता रहेको,
(ग) पच्चीस वर्ष उमेर पूरा भएको,
(घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी कसूरमा सजाय नपाएको,
(ङ) कुनै कानूनले अयोग्य नभएको र
(च) कुनै लाभको पदमा बहाल नरहेको ।

प्रदेश सभा सदस्यको स्थान रिक्त हुने अवस्था:

नेपालको संविधानको धारा १८० बमोजिम प्रदेश सभाको सदस्यको स्थान रिक्त हुने अवस्था :

(क) निजले प्रदेश सभाको सभामुख समक्ष लिखित राजीनामा दिएमा,
(ख) निजको धारा १७८ बमोजिमको योग्यता नभएमा वा नरहेमा,
(ग) प्रदेश सभाको कार्यकाल समाप्त भएमा वा विघटन भएमा,
(घ) निज प्रदेश सभालाई सूचना नदिई लगातार दश वटा बैठकमा अनुपस्थित रहेमा,
(ङ) जुन दलको उम्मेदवार भई सदस्य निर्वाचित भएको हो त्यस्तो दलले संघीय कानून बमोजिम निजले दल त्याग गरेको कुरा सूचित गरेमा,
(च) निजको मृत्यु भएमा ।

प्रदेश सभाका सभामुख र उपसभामुखसम्बन्धी व्यवस्थाहरु :

नेपालको संविधानको धारा १८२ बमोजिम प्रदेश सभाका सभामुख तथा उपसभामुखसम्बन्धी व्यवस्था :

- प्रदेश सभाको पहिलो बैठक प्रारम्भ भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र प्रदेश सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट प्रदेश सभामुख र प्रदेश उपसभामुखको निर्वाचन गर्ने,
- निर्वाचन गर्दा प्रदेश सभामुख वा प्रदेश उपसभामुखमध्ये एक जना महिला हुने गरी गर्नुपर्नेछ र प्रदेश सभामुख वा प्रदेश उपसभामुख फरक-फरक दलको प्रतिनिधि हुनुपर्ने,
- तर प्रदेश सभामा एकभन्दा बढी दलको प्रतिनिधित्व नभएको वा प्रतिनिधित्व भएर पनि उम्मेदवारी नदिएको अवस्थामा एकै दलको सदस्य प्रदेश सभामुख वा प्रदेश उपसभामुख हुन बाधा नपर्ने,
- प्रदेश सभामुख वा प्रदेश उपसभामुखको पद रिक्त भएमा प्रदेश सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट निर्वाचन गरी प्रदेश सभामुख वा प्रदेश उपसभामुखको पदपूर्ति गर्ने,
- प्रदेश सभामुखको अनुपस्थितिमा प्रदेश उपसभामुखले प्रदेश सभाको अध्यक्षता गर्ने,
- प्रदेश सभामुख र प्रदेश उपसभामुखको निर्वाचन नभएको वा दुवै पद रिक्त भएको अवस्थामा प्रदेश सभाको बैठकको अध्यक्षता उपस्थित सदस्य मध्ये उमेरको हिसाबले ज्येष्ठ सदस्यले गर्ने ।

प्रदेश सभाको अधिवेशनको आव्हान् र अन्त्य:

नेपालको संविधानको धारा १८३ बमोजिम प्रदेश सभाको अधिवेशनको आव्हान् प्रदेश प्रमुखले प्रदेश सभाका लागि भएको निर्वाचनको अन्तिम परिणाम घोषणा भएको मितिले बीस दिनभित्र गर्ने र त्यसपछि यस संविधान बमोजिम प्रदेश प्रमुखले समय-समयमा अन्य

अधिवेशन आव्हान् गर्ने तर एउटा अधिवेशनको समाप्ति र अर्को अधिवेशनको प्रारम्भका बीचको अवधि छ महिनाभन्दा बढी हुनु हुँदैन।

साथै प्रदेश प्रमुखले प्रदेश सभाको अधिवेशनको अन्त्य गर्न सक्ने र प्रदेश प्रमुखले प्रदेश सभाको अधिवेशन चालू नरहेको वा बैठक स्थगित भएको अवस्थामा अधिवेशन वा बैठक बोलाउन वाञ्छनीय छ भनी प्रदेश सभाको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको एक चौथाई सदस्यहरूले लिखित अनुरोध गरेमा त्यस्तो अधिवेशन वा बैठक बस्ने मिति र समय तोक्न सक्ने र त्यसरी तोकिएको मिति र समयमा प्रदेश सभाको अधिवेशन प्रारम्भ हुने वा बैठक बस्नेछ।

प्रदेश सभाको सचिव र सचिवालयसम्बन्धी व्यवस्थाहरु:

नेपालको संविधानको धारा १९५ बमोजिम प्रदेश प्रमुखले प्रदेश सभामुखको सिफारिसमा प्रदेश सभाको सचिव नियुक्त गर्ने र प्रदेश सभाको काम कारबाही सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि एक सचिवालय रहने व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तो सचिवालयको स्थापना र तत्सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाका साथै प्रदेश सभा सचिवको योग्यता, काम, कर्तव्य, अधिकार तथा सेवाका अन्य शर्त प्रदेश कानून बमोजिम हुने व्यवस्था रहेको छ।

प्रदेश सभाका समितिहरु :

नेपालको संविधानको धारा १९३ बमोजिम प्रदेश सभाको कार्य प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न प्रदेश सभाले नियमावली बमोजिम निम्नानुसारका समितिहरु गठन गरिएको छ ।

अर्थ तथा प्राकृतिक स्रोत समिति

अर्थ तथा प्राकृतिक स्रोत समितिको क्षेत्रभित्र निम्न बमोजिमका निकायहरू पर्दछन् :

- आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय,
- भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय,
- उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय ।

विधायन तथा प्रदेश मामिला समिति

विधायन तथा प्रदेश मामिला समितिको क्षेत्रभित्र निम्न बमोजिमका मन्त्रालयहरू र सो अन्तर्गतका विभाग तथा कार्यहरू पर्दछन् :

- मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र अन्य निकायहरू
- आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय
- प्रदेश लोक सेवा आयोग

सामाजिक विकास समिति

सामाजिक विकास समितिको क्षेत्रभित्र क्षेत्रभित्र निम्न बमोजिमका निकायहरू पर्दछन्:

- सामाजिक विकास मन्त्रालय,
- भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय,
- श्रम, सामाजिक न्याय र मानव अधिकारसम्बन्धी

सार्वजनिक लेखा समिति

सार्वजनिक लेखा समितिको क्षेत्रभित्र निम्न बमोजिमका निकायहरू पर्दछन्:

- प्रदेश लोक सेवा आयोग र प्रदेश मानव अधिकार आयोग बाहेक प्रादेशिक संवैधानिक आयोगका प्रतिवेदन,
- सार्वजनिक लेखा तथा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयको प्रतिवेदन,
- बेरुजु फछ्र्यौटसम्बन्धी

प्रदेश सभाका विधेयकहरुको अवस्था :

- हालसम्म दर्ता भएका विधेयकको संख्या : ३७
- प्रदेश प्रमुखबाट प्रमाणीकरण भएर आएको विधेयकको संख्या : २९
- सभाबाट पारित भई प्रमाणीकरण हुन बाँकी विधेयकको संख्या : ०
- सभाबाट निर्णय भई छलफलका लागि विषयगत समितिमा पठाएको विधेयक संख्या : ४
- प्रदेश सभामा दर्ता भई टेवुल भएको विधेयकको संख्या : ०
- प्रदेश सभामा दर्ता भई टेवुल हुन बाँकी विधेयक : २
- फिर्ता विधेयक : कर्णाली प्रदेश विनियोजन (पहिलो संशोधन) ऐन,२०७६:२

कर्णाली प्रदेश सभाको बैठक बसेको मिति, प्रारम्भ र अन्त्यसम्बन्धी विवरण

अधिवेशन	प्रारम्भ	अन्त्य	बैठक संख्या	समय
पहिलो अधिवेशन	२०७४-१०-२१	२०७५-०१-१८	२२	२६:२९:३३
दोश्रो अधिवेशन	२०७५-०२-११	२०७५-०७-१८	४१	४९:१६:५३
तेश्रो अधिवेशन	२०७५-११-१५	२०७५-१२-२७	१३	१६:३९:३०
चौंथो अधिवेशन	२०७६-०२-१०	२०७६-०६-१०	३३	५४:०५:१३

कर्णाली प्रदेश सभा
प्रदेश सभा सचिवालय
संक्षिप्त परिचय
२०७६

प्रदेश सभा सचिवालय
कर्णाली प्रदेश, वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत
☎ ०८३-५२१५०८, URL: http://pga.karnali.gov.np
Email : karnalipradesh@gmail.com